

” Hjemstavns-Spørgsmaal som vort kan ikke afgøres med Penge eller Mad - det kan kun afgøres med Hjertet.

Samuel Münchow ved årsmødet i 1946

Side 20

FOTO: FLA

1300 år i Sydslesvig

BREDSTED. De såkaldte nationale frisere på Sydslesvigs vestkyst har netop fejret 90 års fødselsdag. Men det er kun en lille del af folkegruppens historie. De første frisere indvandrede fra Østfrisland omkring år 700. Landet var dengang stort set tomt.

De gik hurtigt i gang med at bygge diger, og deres historie har været præget af, at de indvandt land - og ofte mistede det igen under stormfloder. Desuden skete der en langsom assimilering. De fleste frisere hældede til den tyske og andre til den danske side.

Nu advarer professor Thomas Steensen fra Nordfriisk Instituut om, at der er blevet for stille om friserne:
- Vi hænger fast i fortidens strukturer, siger han.

Mere side 22 og 23

ARKIVFOTO

Oplev krigen med QR-koder

KØBENHAVN. En ny rejsebog går i 1864-krigens fodspor. Forfatteren Erik Ingemann Sørensen tager læseren med på stedet med moderne virkemidler, så man kan se, føle, fornemme og høre krigen. Hans ny bog er fyldt med gps-koordinater og QR-koder, som kan scannes ind med en tablet eller en smartphone. De leder videre til filmklip, musik og breve.

Mere side 19

FOTO: LARS SALOMONSEN

Ingen iscenesættelse her

FLENSBORG. Dokumentarfotografi kan virke så iscenesat eller manipuleret, at man ikke rigtig ved, hvordan man skal forholde sig til det. Det er et af de centrale emner i Anne Lass' fotoudstilling »Wonderland«, der vises på Flensborg Bibliotek. Hun afholder sig selv fra at iscenesætte. Anne Lass stammer fra Slesvig, er uddannet i Essen og bor i dag i Neukölln i Berlin.

Mere side 18

FOTOS: LARS SALOMONSEN

Paradoksalt nok giver Anne Lass' billeder indtryk af, at de er iscenesatte. Atmosfæren virker af og til surrealistisk som på et af billederne, hvor unge mænd på et klippeparti betragter en kvinde i bikini.

En uvirkelig virkelighed

Udstilling. Sydslesvigeren Anne Lass udstiller på Flensborg Bibliotek. Hendes fotos bevæger sig i et grænseland mellem drøm og virkelighed.

FLENSBORG. I 2013 er fotografiet ikke altid, hvad det giver sig ud for at være. Meget er arrangeret, men foregiver ikke at være det. Det er vi vant til, og alligevel ser vi ofte det opstillede som virkelighed.

Men det, der kan se ud til at være iscenesat, er netop ikke iscenesat på Anne Lass' fotografier. De bliver til surreelle moment-optagelser eller en slags kunstige øjeblikke, der på overfladen ikke er spektakulære – men som beskueren bliver hængende ved. Der er stilstand. Ting er frosset fast.

Alt ser så harmløst ud på Anne Lass' fotos. Men dvæler man lidt ved dem, viser det sig, at der altid er et eller andet. Noget mere. Noget uudtalt.

Og selv om billederne er dokumentariske, kan de sjældent placeres hverken geografisk eller historisk.

Hun får frem, at dokumentarfotografiet kan virke manipuleret eller iscenesat, så vi ikke rigtig ved, hvordan vi skal forholde os til det.

For eksempel i den ene tredjedel af hendes udstilling »Wonderland«, der for tiden vises på Flensborg Bibliotek. »Wandeln« (fotograferet i 2004) kalder hun en serie landskabsbilleder og bykulisser, der bevæger sig i et grænseland mellem drøm og virkelighed. Titlen »Wandeln« gemmer på flere betydninger. Anne Lass vandrer selv, når hun fotograferer – hvad enten er i det amerikanske Midtvesten, Australien, Italien eller i Tyskland. Men også betragteren kan tage med på en vandring til motiver, hun ikke har ventet længe på, men taget i det korte øjeblik, de var der.

Mennesker kommunikerer. Tog står stille ved perronerne. En isbjørn er fastfrosset i et øjebliksbillede i vandet. Og en gruppe unge mænd kigger på en ung kvinde, der med sit lange hår ligner Venus på muslingeskallen i Sandro Botticellis nyplatoniske tolkning i hans berømte hovedværk.

Uddannet dokumentarfotograf

Anne Lass er sydslesviger og bor i dag i Neukölln i Berlin. Hun blev student på Duborg-Skolen i Flensborg i 1997 og tog derefter på

Fra serien »Milwaukee Avenue« optaget i Chicago i 2005.

Folkwang Universität der Künste i Essen. Her tog hun i 2007 sit diplom i dokumentarfotografi hos professor Jörg Sasse. En uddannelsesretning, som ikke findes nogen steder i Danmark.

Der er langt større tradition for dokumentarfotografiet i Tyskland. I Danmark er der mulighed for at tage en solid fotouddannelse,

men den retter sig mod billedjournalistikken – typisk den slags med sort-hvide fotografier med store kontraster.

Gadefotografi fra Chicago

Anne Lass tog på et længere ophold i USA, hvorfra en anden tredjedel af fotoudstillingen »Wonderland« stammer. »Milwaukee Avenue«

(fotograferet i 2005-2008) hedder denne del af projektet, og det beskriver en gade i Chicago, der strækker sig flere kilometer gennem storbyen. Det nyeste projekt, »Triple Seven« (2011-2013), er en dokumentation af spille-buler i det, vi ville kalde »belastede kvarterer« i Neukölln.

Skjulte miljøer i spillebuler

Siden 2011 har Anne Lass opsøgt over 100 private spillesteder og spillecaféer for at undersøge, hvad der gemmer sig bag de tillukkede facader. Det er ikke menneskene eller maskinerne, der interesserer hende i dette miljø, som har bredt sig som svampe siden begyndelsen af finanskrisen. Det er derimod det mystiske og nogle gange magiske interiør, der bliver til et verdensrum, som foregøgler at hjælpe ludomane til succes.

Planeter, stjerner og fjerne galakser. Anne Lass har besøgt stederne om formiddagen efter at have afleveret sine børn i børnehaven i det sydlige Berlin. Og det var finanskrisen, der gav hendes stødet til at opsøge steder, hvor det drejer sig om penge. De riges »China Club« i Berlin var no go, og bankernes safe-bokse viste sig at være sværere at komme til end tidligere tiders Albanien. Det blev i stedet for tyrkernes, russernes, serbernes og libanesernes spillebuler. De drives sjældent af tyskere, der mere hælder til enarmede på den lokale knejpe.

Karakteristiske lokaliteter

Med sine fotografier sætter Anne Lass fokus på temaer omkring virkelighed, billedrealitet og nutidsfænomener. Hun opsøger de oversete, men dog karakteristiske steder i bylandskaber i den vestlige verden. Menneskets livsrum i det 21. århundrede. Billederne er analoge fotografier, der bliver scannet og printet som pigment prints.

Når man betragter hendes billeder, bliver man lidt af en voyeur – for man ser som regel det hele på en afstand. Den mesterlige leg med de forskellige betydningsniveauer får betragteren til at sætte spørgsmålstegn ved, om de skildrede personer og steder er virkelige.

Wonderland – udstilling med fotos af Anne Lass på Flensborg Bibliotek. Varer til og med den 29. juni. Arrangør: Sydslesvigs Danske Kunstforening.

Hans Christian Davidsen
hcd@fla.de

”

Alt ser så harmløst ud på Anne Lass' fotos. Men dvæler man lidt ved dem, viser det sig, at der altid er et eller andet.